

KUSTBON

Tidskrift för svenskarna i Estland.

Sjätte arg. № 15.	Prenumerationspris: Helt år Emk. 100:—. 1/2 " " 50:—.	Utkommer två gånger i månaden.	Annonspris : 2 mark per mm. I Sverige: 5 öre per mm. I Finland: 30 penni per mm.	15 aug. 1923.
	I Sverige: Helt år . . . Kr. 4:—. 1/2 " . . . " 2:—.	Utgivare: Svenska Folkförbundet. Redaktör: N. Blees, Riddaregat. 3, Reval.	För annons, som införes 10 eller flere ggr räknas 20% rabatt.	

Den andliga odlingen.

Att det icke är bra beställt med den andliga odlingen bland Aibolands svenskar, veta vi litet var. Våra kust- och öbors efterblivenhet på många områden beror huvudsakligen just på, att folkbildningen och bildningen överhuvudtaget står på en så låg ståndpunkt. Vad kunna vi då göra för att andligen upphjälpa vårt folk? Vi måste med alla till buds stående medel befrämja folkbildningen i våra landsskolor. En liten men god början är redan gjord med lärareutbildningen. Numera utbilda sig 4 unga estlandssvenskar vid Nykarleby seminarium, Finland, och en i Uppsala samt en flicka i Ekenäs till lärare för våra skolor. Staten bidrager med en ansevärd summa. Skolornas höjande beror så mycket på lärarne själva, och f. n. är bristen på lärare större än annars. Lärareutbildningen kostar dock så mycket, och ynglingarna som vistas i utlandet ha det mycket svårt i ekonomiskt avseende. Denna del av odlingsarbetet är dock så viktig, att vi på intet sätt kunna upphöra med densamma, utan vilja vi anstränga oss till det yttersta för att få dugliga och kompetenta lärare, som äro vårt framtidshopp. — Nu återstår mycket övrigt att

önska i lokalväg. Vi måste komma så långt, att vi få moderna, respektingivande skolhus på landet. Bönderna själva måste hjälpa till att lösa den ytterst brännande skolhusbygnadsfrågan. Lämpliga bygnadslån beviljar staten. De nuvarande på många ställen fallfärdiga lokalerna kan man icke kalla för skolhus alls.

Birkas folkhög- och lantmannaskola sörjer för bibringandet av kunskaper till äldre bildningsförståndig svensk ungdom. Dess betydelse är mycket stor, och kommer framdeles i kanske ännu större mån att vara av betydelse för aibolandsvenskarna. Men för att hela företaget icke skall stranda behöves hjälp. Det är nämligen mycket svårt med ekonomin även här.

Bakom de nämnda och många andra företag står vår enda kulturförening S. O. V. (Svenska Odlingens Vänner), som har sitt huvudsäte i Reval, Riddaregatan 3. Det ser många gånger bekymmersamt ut med utsikterna för S. O. V. Mycket måste lämnas ogjort av brist på medel. Vi bedja därför vänner och intresserade att behjärta S. O. V:s viktiga uppgifter och var på sitt sätt bidraga till att befrämja arbetet för estlandssvenskarnas höjande. N. B.

Allsvenska Tinget i Göteborg.

Det första allsvenska tinget öppnades på Handelshögskolan i Göteborg d. 25 juli och räckte i två dagar. Till tingets ordförande utsågs ordföranden i Riksföreningens för svenskhetens bevarande överstyrelse dir. Dan Broström. Till vice ordförande valdes dr. S. G. Hägglund, Boston, Förenta Staterna, skriftställare G. Blomquist, Berlin, och dr. H. Lindberg, Helsingfors. Ombud hade infunnit sig från 32 lokalavdelningar inom Sverige och 11 länder utom Sverige. Svenska Odlingens Vänner i Estland representerades av skriftställaren J. Blees i Göteborg. Ordföranden hälsade tingets ombud välkomna och såg i den manstarka tillslutningen ett gott bevis på intresset för svenskhetens bevarande ute i världen. Och det är av vikt, att svenska världen runt hålla samman och hävda sin ställning som kulturfolk. Hälsningstelegram avsändes till konungen, statsministern, riksföreningens stiftare prof. Vilh. Lundström och hans fru, och telegram ingingo från olika länder och världsdelar.

Därpå övergick tinget till att behandla de olika punkterna på programmet och diskuterade utkastet till grundstadgar, förslaget till upprättandet av ett utlandssvenskt museum i Göteborg, och efter gemensam lunch,

förslaget att fira den 6 november som den allsvenska samlingens dag samt lagen om förvärvande och förlust av svensk medborgarrätt.

Gemensam supé intogs kl. 8 på Trädgårdsföreningens restaurant, där många och stärkande tal höllos.

Den 26 juli samlades tinget åter till överläggningar. Dessa upptogo frågan om en betydande utvidgning av Riksföreningens tidning Allsvensk Samling, som med ingången av nästa år kommer att utgivas en gång i veckan med dubbelt så stort innehåll som hittills. Även behandlade tinget frågan om en vädjan till Sveriges allmänhet och press att använda den rätta benämningen om svenskarna i Finland. Bland de motioner, som från lokalavdelningar inkommit och upptogs till behandling, må nämnas motionen om organiserandet av en stark och värdig presspropaganda samt i nära anslutning till denna en annan om Sveriges press och det nationella svenska arbetet ute i världen.

Subskriberad supé intogs av tingets medlemmar kl. 8 på Col-dinuordens restaurant, där många och värmande tal höllos av överstyrelsens medlemmar och några representanter från när och fjärran.

Följande dag den 27 juli, samlades tingets medlemmar på utställningen, där föreståndaren för utlandssvenska avdelningen. Dr. E. Lundmark gav en orienterande överblick över samlingarna i varje sal, varpå gemensam lunch intogs på en av utställningens restauranter. Och därifrån gjordes uppbrottet, då var och en gick åt sitt håll.

Betydelsen av detta det första allsvenska tinget är mycket stor. Medvetandet om att vår svenska stam bör ta vara på sina skingrade söner och döttrar ute i världen och räcka dem en stöd-

jande hand stod levande för var och en. Som bevis på att tanken är vacker och storslagen kan anföras, att stiftaren av Riksföreningen prof. Vilh. Lundström fastän frånvarande hyllades varmt av de många talarne. Allsvenska tinget är en utomordentligt viktig milstolpe på svenska folkstammens väg att finna sig. Den skall ock denna rörelse en dag kunna omfatta alla millioner svenskar både i Sverige och ute i världen.

J. B.

Vår nya regering.

Omkring 2 månader hade gått sedan riksdagens talman J. Tönnisson gav jordbrukarpartiets ledare K. Päts uppdraget att bilda ny regering. Partierna hade svårt att komma överens, och man hade mycket svårt att finna gemensamt språk. K. Päts lyckades dock slutligen få det så långt, att talmannen den 2 augusti kunde framlägga den nya ministären till riksdagen för prövning. De flesta medlemmarna äro välkända namn från den förra regeringen och endast 4 nya namn hava tillkommit. Sammansättningen är följande: Konstantin Päts (jordb.) premiärminister
Georg Vestel (neutral) finansminister
Karl Einbund (jordb.) inriksminister
Fridrich Ackel (kristl.) utriksminister (ny)
Alexander Veidermann (arbetsp.) bildningsminister
Ado Anderkopp (arbetsp.) krigsminister (ny)
Karl Ipsberg (jordb.) kommunikationsminister
Berhard Rostfeld (jord.) handels- och industri minister (förr jordbruksm.)
August Kerem (folkp.) jordbruksminister (ny)
Oskar Amberg (kristl.) socialminister (ny).

Regeringen kan blotträkna med en liten marjoritet i Riksdagen.

Riksdagen har nu, efter 2 månaders arbete, och sedan den nya regeringen kommit till stånd, gått till sommarvila och sammanträder till höstsession den 1 oktober.

Nya kommunalaval företagas, enligt inriksministerns beslut, den 4 och 5 november d. å. och.

Kredsrådsväl
den 9 och 10 december d. å.

Ormsö.

Det har på långa tider varit tyst härifrån. Därför några småplock från de senaste månadernas nyheter.

Som kanske läsarne torde erinna sig, skänkte inrikesministern vid sitt besök här i fjol 20.000 Emk. till inköp av jordbrukslitteratur. Genom bemedling av Estlandssvenskarnas gamle vän, professor Gustaf Timberg, Ultuna, hava lämpliga böcker inköpts och hava de genom estniska beskickningen i Stockholm kostnadsfritt befodrats till Reval och därifrån redan avhämtats hit. Det är en mängd värdefullaste böcker, som nu ställas till Ormsö jordbrukarnes förfogande. Ett varmt tack till professor Timberg för dennes bemödanden och ett lika varmt tack till förlagen Fritzes, Bonniers och Bejers, vilka å en del böcker beviljat enda till 50% rabatt.

Ormsö har ju under årens lopp blivit en eftersökt sommarvistelse för statsbor, särskilt från Reval. Av brist på lämpliga bostäder hava på långt när alla ej kunnat mottagas, vilka önskat sig hit. Nu uppföras emellertid i „huvudstaden“. Hullo ett par större byggnader, som kunna bereda rum för rätt så många vilosökande. Kan även motorbåtsfrågan lösas på ett tillfreds-

ställande sätt, så är ett stort steg tagit i rätt riktningigen. Då återstode att anskaffa bil för att möta främlingarna nere vid hamnen.

Frågan om Magnushof är ännu icke avgjord. Ett hundratal personer äro nu inkallade till fredsdomaren med anledning av „oroligheterna“ i fjol varas å godset.

Kommunalrådet har på sitt senaste sammanträde beslutat stänga den i fjol öppnade 5 klassen i Hullo. Orsaken: ekonomiska svårigheter. Klassens underhåll, bränlet inberäknat, „slukade“ hela 8000 mk. = 87 svenska kronor. En del barnaföräldrar protesterade emot beslutet hos estn. skolstyrelsen i Hapsal. Denne har nu anmodat kommunalrådet taga frågan till förnyad behandling och lata klassen bestå, enär om 5 år alla skolor reda skola vara 5-klassiga.

Aven här uppträder en skadeinsekt a kornfälten: maskar angripa strå och rot och efter några dagar är hela fältet förvissnat. Från många trakter av fastlandet anmälas likadana fall. —

En ny kyrklig fästlighet härstädes var firandet av „mors dag“ midsommardagen. Den anslående högtidligheten försiggick å begravningsplatsen pyntad och prydd. Pastor Klasson och rektor Andersson från Birkas höllo hjärtevarma anföranden om mors gärning och mer än ett öga syntes fuktigt. Denna sortens „gudstjänster“ hava nog en stor uppgift att fylla även här. Snart skall en „barnens dag“ firas och sedan blir det 50-ars dagen av läraren Österbloms ankomst hit 1873. Härom dock framdeles.

Joel N-n.

Det egendomliga har inträffat, att två av öns lärarinnor, fröken Pickner vid Borby skolan och fröken Liivak vid estniska skolan

brutit sina ben och vårdas å sjukhust i Hapsal.

Joel N-n.

Olyckshändelse i Klottorp.

Söndagen den 15 juli foro några gossar i Klottorp ut på jakt. Komna ut på en mosse till ett dike märkte August Nyman 30 år, ogift — brorson till Kantor Nyman på Nuckö — en gädda som smög sig in i gräset under en buske. Obetänksam och oförsiktigt nog försökte han med bösskolven skrämja fisken därur, varvid bösshansen trycktes upp och skottet avbrann mitt under hans högra bröst, så att han ljöt en nästan ögonblicklig död. Saken och sorgen är mycket stor.

J. N.

Litteratur.

Bokkollektion från Sverige.

Genom Rektor P. K. Svensson har Svenska Odlingens Vänner för estlandssvenskarnas räkning av Riksföreningens lokalavdelning nr. 7, Landskrona, erhållit 7 lådor värdefulla böcker. Böckerna ha 4 lådor sänts till Nuckö och 3 lådor till Wormsö för att på lämpligt sätt placeras och fördelas mellan de olika biblioteken. För den värdefulla gåvan frambares härmed ett varmt tack till de goda givarna.

S. O. V.

Folknykterhet.

Ett offer.

„Vore jag som du, så förtärde jag ingen sprit under tjänstgöring,“ sade Carlsson och fortsatte att blankpolera sin eleganta taxameter.

„Å, det gör ingenting att ta sig en krök; för resten må man vara hur full som helst, då man sitter vid ratten igen, så är man ändå fullkomligt klar,“ svarade Lundbom och bolmade väldeliga på sin pipa.

„Ja, men du har inte bara att ta hänsyn till dig själv och bilen utan också till dina medmänniskor.“

„Du behöver inte oro dig i onödan, Carlsson, jag klarar mig nog. Du går alltså inte med bort till Brattens krog och äter en bit?“

„Nej, jag stannar här.“

Lundbom gav honom en blick full av glödande förakt, mumlade något, vilket lät som „krake“ och satte sig upp i bilen och körde därifrån.

En timme senare hade han ätit. Han var mätt och belåten. Visserligen snurrade det litet i huvudet, men dock inte mer än att han kände sig fullt redig. Han kände sig belåten över att ha bilen så i sin hand, han blev modigare och ökade farten. Inte fanns det några trafikpoliser ute så här mitt på förmiddagen, tänkte Lundbom och ökade farten ännu mera. Luftdraget slog behagligt mot hans överhettade ansikte, och han njöt i fulla drag över den hastiga färden.

Spårvagnar, andra biler och motorcyklar blevo ohjälpligt efter.

Plötsligt skrek han till av fasa. Han sökte ta tag i handbromsen, men handen slant och ögonblicket därefter hade han kört på den lille gossen, som ovetande om faran cyklat framför honom.

Folksamling, polis, vredgade röster, som framställde frågor, smälte ihop till en enda röra för Lundbom. Han hade mekaniskt stigit ur bilen. Han såg intet annat än ett blodigt litet barn, som bars bort. Han såg blicken av förtvivlan i faderns öga och blicken av sorg i moderns. Det var en ung förhoppningsfull med-

människas liv han utsläckt, det var ett ljust och glatt hem han skövat på dess största lycka. Sinnesrörelsen tog överhand och Lundbom sjönk ner avsvimnad.

Polisen ansåg det däremot vara beviset för att han var dödfull.

Lundbom fick endast sex månaders fängelse. Dels hade gossen icke avlidit av skadorna och dels ansåg man hans, d. v. s. Lundboms, fulla som on förmildrande omständighet. Straffet avtjänade han snart, men han blev därefter sig aldrig lik. Vart han gick och vart han flydde, tyckte han sig förföljd av sitt offer, som anklagade honom. Hur han än sökte blunda, såg han dock alltid en blek liten gosse, som mödosamt släpade sig fram på kryckor — offret för hans brott, som av samhället ansågs sonat med några få månaders fängelse.

Lars Saxon.

Vår ätt skall lefva!

Den stam kan ej fällas med våld eller
svek

som själf ej dömt sig att falla.
Ju starkare stormen ryter kring oss,
dess högre må sången skalla!
För hvarje vall som man fräntar oss,
en fastare ny vi bygga.
Och svika oss mänskor, Herren Gud
vår rätt och vår framtid skall trygga.

Ju mer du dämmer den starka flod,
dess högre dess böljor stiga.
Den unga ätten till framtidsmål
vi lärt oss, vi äldre, att viga.
Förr stodo vi blott en ynglingflock
med vikingvapnet i händer.
Nu vaknar vår hela folkstam opp
på alla dess öar och stränder.

Du stam med västerländskt rena drag
och höfdingmärke på pannan,
framåt att vinna ditt framtidsslag!
Din bördsrätt skänk ej en annan.

Ännu som förr fast på annat vis
i tēten där skall du strida.
Där randas väl ock en lörens dag
för allt hvad vi trofast lida.

Men sviker du glömsk ditt ättartal
och glömmes din bildnings anor
och löper förskrämd, förförd eller fal
till främmande fylkings fanor,
då skyll du dig själf, men skyll ej dem,
som sökte dig varna och värna!
Då mer du ej mäktar, fast ångerfull
för sent mot din ofärd spjärna.

Min egen folkstam af ariskt blod
med svenskens solljusa lynne,
ni blonda flickor af Blendas ras
och gossar med vikingkynne —
som tallen sträfvar på stenigt skär
och blomman i bärgets skrefva,
vi, svenskar i Finland, vi vilja ej dö,
och därför — vår ätt skall lefva!

Gånge Rolf.
(K. E. Wichmann.)

Medlemmar i S. O. V., som ännu
icke erlagt

medlemsavgifterna,

anmodas vara vänliga och göra
det å Riddareg. 3 torsdag. kl. 6—8

De ärade prenumeranter, som
ännu icke erlagt Kustböns
prenumerationsavgifter,
uppmannas vänligen att göra det

Expeditionen och biblioteket

äro öppna nu på
sommaren på
RIDDAREGATAN 3

alla torsdagar kl. 6—8

Revals svenska skola

börjar sitt nästa läsår **måndagen**
den 27 augusti kl. 10 f. m. på
Riddaregatan 3, där även alla
nya barn, som söka in på sko-
lan, då ha att infinna sig.